

UWAGI KONFEDERACJI LEWIATAN DO PROJEKTU POiŚ 2014-2020

UWAGI OGÓLNE:

- 1) Przedstawione w dokumencie główne cele polityki energetycznej – poprawa efektywności energetycznej, rozwój OZE i wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii oraz rozwój konkurencyjnego rynku energii- są kluczowe do racjonalnego rozwoju polskiej gospodarki. Dlatego też z zadowoleniem przyjęliśmy zwrócenie szczególnej uwagi na te trzy zagadnienia.
- 2) Co do zasady uważamy, że wydatkowanie środków UE powinno być planowane w oparciu o aktualne dokumenty strategiczne Państwa oraz jasne wytyczne KE. Jest to podstawą do efektywnego wydatkowania środków. Polityka energetyczna Państwa 2030 jest w trakcie aktualizacji. Zatem słusznie dokument odwołuje się do europejskiego planu działania na rzecz energetyki do roku 2050, który będzie miał kluczowe znaczenie dla nowej strategii energetycznej Polski. **Dostrzegamy jednak ryzyko w planowaniu wsparcia w sytuacji gdy nie ma klarownej decyzji Rządu w jakim kierunku będzie rozwijany sektor energetyczny** (np. brak informacji o systemie wsparcia dla OZE, systemie wsparcia dla kogeneracji, brak jasnych decyzji co do projektu jądrowego). Co więcej, wiele wskazuje na zaostrenie wymogów otrzymania pomocy publicznej w sektorze energetyki po roku 2013, jednak projekt wytycznych KE dla pomocy na ochronę środowiska oraz energetyki poznamy dopiero na jesieni 2013 r. **W rezultacie taki stan niepewności uniemożliwia efektywne i trafne zaplanowanie alokacji środków dla energetyki.**
- 3) **W projekcie POiŚ 2014-2020 należy również uwzględnić przyjęte w czerwcu Wytyczne KE w sprawie pomocy regionalnej na lata 2014-2020**, które wykluczają możliwość uzyskania pomocy regionalnej dla sektora energetycznego. Uważamy, że część działań wpisanych w priorytecie I, II oraz V nie będzie mogła być realizowana w świetle nowych wytycznych. Postulujemy jednak o przeanalizowanie zapisów RAG w kontekście możliwości udzielania pomocy publicznej w sektorze energetyki.
- 4) W związku z powyższym weryfikacji wymaga zaproponowany budżet na poszczególne działania, pod kątem uwzględnienia wytycznych KE w zakresie pomocy regionalnej oraz pomocy na ochronę środowiska i energetykę. **Należy w tym kontekście optymalnie dla sektora energetycznego zaprojektować alokacje środków i rozważyć przesunięcie część funduszy z osi priorytetowej nr 1 do osi nr 5 (infrastruktura bezpieczeństwa energetycznego).**
- 5) Mamy wątpliwości czy Polska spełni swoje zobowiązania na rok 2020 w kontekście braku jasnych uregulowań na obszarze polityki energetycznej. **Apelujemy do Rządu o przyspieszenie prac nad Prawem Energetycznym, Prawem Gazowym, Ustawą OZE, ustawą wdrażającą Dyrektywę o efektywności energetycznej, Ustawą o charakterystyce energetycznej budynków.** Brak tych regulacji pozbawi Polskę części środków przeznaczonych na *CT4 Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach*, objęty koncentracją tematyczną.
- 6) Należy uporządkować strukturę **celów ogólnych i szczegółowych w poszczególnych obszarach oraz precyzyjnie wskazać grupy beneficjentów.** Obecnie cele w poszczególnych priorytetach mają różny poziom szczegółowości, a grupy beneficjentów nie są jasno sformułowane

(przykład definicji grup beneficjentów na str. 92 i str. 100, gdzie możliwa jest interpretacja o wsparciu dla przedsiębiorców wyłącznie świadczących usługi publiczne).

ENERGETYKA

Infrastruktura energetyczna

- 7) Niezrozumiała jest dla nas demarkacja osi priorytetowych 1 i 5 w obszarze wsparcia dla sieci energetycznych. Uważamy, że priorytety inwestycyjne 7.5 oraz 4.4 kolidują ze sobą. **Jesteśmy zdania, że wszystkie działania związane ze wsparciem rozwoju infrastruktury bezpieczeństwa energetycznego powinny znaleźć się w osi 5, w tym również rozwój i wdrażanie inteligentnych dystrybucji na niskich i średnich poziomach napięcia.** Środki przeznaczone na priorytet 4.4. powinny wówczas zostać przesunięte do osi 5 lub też pozostać w osi 1 i wspierać inne cele np. efektywność energetyczną sieci dystrybucyjnych.
- 8) Za niekorzystny uważamy zaproponowany podział wdrażania projektów sieciowych na poziomie dystrybucji służących OZE w regionach. Doświadczenie obecnej perspektywy (2007-2013) wskazuje bowiem, że zarządy województw niemal całkowicie pominęły potrzeby inwestycyjne infrastruktury sieciowej. W większości województw nie było możliwości wsparcia modernizacji, przebudowy i rozbudowy infrastruktury elektroenergetycznej. Nawet jeśli RPO oferowało wsparcie dla OSD EE. W związku z powyższym postulujemy, aby **MRR przygotowało zarządom województw modele finansowania inwestycji regionalnych służących przyłączeniu OZE, tak aby działania RPO dawały realną szansę wsparcia spółek OSD EE .**
- 9) Uważamy, że działania zaproponowane w osi 5 odpowiadają potrzebom sektora energetycznego. Jednakże zaplanowany budżet na ten cel (600mln €) jest zbyt niski na realizację wszystkich działań. Warto również zwrócić uwagę, że środki powinny w pierwszej kolejności **trafiać na projekty rozbudowy sieci tam, gdzie inwestycje są najmniej opłacalne i powodują znaczny wzrost taryf sieciowych powyżej średniej krajowej lub OSD ponosi największe koszty na odbiorcę.** W ramach osi należy rozważyć również **włączenie projektów wspierających badania i rozwój technologii magazynowania energii oraz wirtualnych elektrowni**, które będą ukierunkowane na wzrost potencjału przemysłowego oraz znaczenia gospodarczego tych technologii. Postulujemy również o włączenie wsparcia dla źródeł bilansujących zmienne OZE (np. silników gazowych czy turbin aeroderywatywnych).
- 10) Uważamy, że **wsparcie dla projektów pilotażowych i demonstracyjnych w zakresie smart grid powinno zostać rozszerzone o realizację projektów na większą skalę**, wykraczającą poza etap pilotażowy. Potrzeby sieci elektroenergetycznych w obszarze Smart znacznie wykraczają poza realizację „pilotów” i istnieje potencjał techniczny do realizacji większych projektów przez OSD EE. Ograniczenie na etapie planowania wieloletniego programu wsparcia projektów wyłącznie pilotażowych i demonstracyjnych może skutkować ograniczeniem praktycznego i faktycznego wdrożenia docelowych rozwiązań. Nie przyczyni się więc w pełni do realizacji założeń programu, w szczególności wdrożenia inteligentnych technologii w dystrybucji energii elektrycznej. Należy bowiem spodziewać się, że na przestrzeni lat rozwój technologii będzie postępował (wstępne projekty demonstracyjne i pilotażowe przyspieszą ten rozwój), więc kolejnym logicznym etapem powinno być wspieranie wdrażania nowoczesnych rozwiązań.

- 11) W ramach Priorytetu inwestycyjnego 4.4 Rozwój i wdrażanie inteligentnych systemów dystrybucji na niskich i średnich poziomach napięcia proponujemy dodanie działania „Budowa systemów smart grid uwzględniających rozbudowę sieci elektroenergetycznej o elementy/urządzenia, umożliwiające sterowanie pracą sieci elektroenergetycznej oraz przyłączonych źródeł OZE w celu optymalizacji pracy i sterowania podażą i popytem z OZE”. **Uważamy, że systemy IT i urządzenia** (rozłączniki sterowane zdalnie, urządzenia do kompensacji mocy biernej, przełączników zaczepek sterowanych zdalnie) **umożliwią zarządzanie siecią, co w sytuacji przyłączenia „niestabilnych” źródeł OZE, będzie miało niebagatelne znaczenie dla poprawy bezpieczeństwa energetycznego.**

Efektywność energetyczna i OZE

- 12) Uważamy, że w sytuacji krajowego systemu wsparcia dla rozwoju sektora OZE **należy rozważyć ograniczenie wsparcia z funduszy unijnych jedynie do projektów mikroinstalacji OZE.** Biorąc pod uwagę, że planowany system wsparcia dla mikroinstalacji nie będzie wystarczającym bodźcem do podejmowania inwestycji, uważamy za zasadne wspieranie kapitałowe tych inwestycji ze środków UE.
Jednocześnie należy przeanalizować i wykorzystać w ramach NPF programy wsparcia dla mikroinstalacji prowadzone przez NFOŚiGW.
- 13) Uważamy również, że należy **ograniczyć poziom wsparcia dla samorządów na projekty w zakresie efektywności energetycznej do poziomu max 60%**, pozostałe 40% powinno być finansowane ze środków własnych. Przy czym jako wkład własny powinna być uwzględniana również formuła ESCO.
- 14) **Proponujemy wprowadzić obowiązek pomiaru** (przy zastosowaniu monitoringu i całościowego systemu zarządzania energią) **oszczędności energii przy projektach termomodernizacji.** Pozwoli to na kontrolę efektu środowiskowego projektu oraz zapewni realizację tych działań w sposób bardziej zaplanowany oraz efektywny.
- 15) **Widzimy potrzebę promocji projektów w formule PPP.** W tym celu należy rozważyć dodatkowe wsparcie z POIS dla dużych projektów, które będą w ten sposób realizowane.
- 16) Jesteśmy zdania, że audyty energetyczne powinny być warunkiem ex-ante dla otrzymania dofinansowania do projektu. **Nie widzimy uzasadnienia dla finansowania audytów z POIS.**
- 17) Jesteśmy zdania, że Priorytet inwestycyjny 4.3 Wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w sektorze publicznym i mieszkaniowym powinien zostać **uzupełniony o działania związane z wymianą oświetlenia ulicznego na bardziej efektywne energetycznie.** Kryteria kwalifikacyjne powinny korespondować z kryteriami określonymi przez projekty NFOŚiGW.
- 18) Priorytet inwestycyjny 4.2 skierowany jest do przedsiębiorstw i ma na celu promowanie efektywności energetycznej i wykorzystania OZE, a także redukcji emisji CO₂ przez przedsiębiorstwa. **Uważamy, że w ramach działań tego priorytetu powinna być również możliwość wspierania inwestycji związanych z pozyskiwaniem energii z odpowiednio przygotowanych wysokokalorycznych frakcji odpadów.** Nie kwalifikują się jako OZE,

natomiast zawierają neutralną pod względem emisji CO₂ frakcją biomasy oraz przede wszystkim pozwalają na oszczędność paliw kopalnych i ograniczenie ilości składowanych odpadów.

- 19) W ramach gospodarki niskoemisyjnej przewiduje się, że wsparcie skierowane będzie do obszarów (głównie miejskich) posiadający uprzednio przygotowane „plany gospodarki niskoemisyjnej”. **Jaka jest podstawa prawna opracowania planów gospodarki niskoemisyjnej?** Za opracowanie tych planów zapewne będą odpowiadać samorządy (jakiego szczebla?). Czy w przypadku, gdy dla danego obszaru nie został opracowany plan gospodarki niskoemisyjnej, przedsiębiorstwa będą mogły ubiegać się o dofinansowanie? Być może celowe byłoby zreformowanie obowiązku opracowania projektów założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i źródła gazowe w gminach w taki sposób, by dokumenty te promowały wykorzystanie lokalnych i odnawialnych źródeł energii oraz posiadały prawny termin ich opracowania. W takim przypadku celowe byłoby wsparcie oceny dostępnych lokalnych zasobów, stanu sieci itp.
- 20) W zakresie wysokosprawnego wytwarzania w kogeneracji, proponujemy wykreślić zapis „Preferowane będą projekty wykorzystujące OZE”. Uważamy, że w przypadku wysokosprawnej kogeneracji, która z definicji jest technologią wysokosprawną, powinny decydować rzeczywiste wymierne efekty ekologiczne, niekoniecznie związane z OZE.

INFRASTRUKTURA

- 21) Oś priorytetowa 3 "Rozwój infrastruktury transportowej przyjaznej dla środowiska i ważnej w skali europejskiej" z definicji powinna opierać się na kryteriach zrównoważonej gospodarki oraz niskiej emisyjności. Niestety w opisie tej osi, w jej celach tematycznych, te kryteria są uwzględnione jedynie dla transportu kolejowego i wodnego. Dlatego też postulujemy o wspieranie przede wszystkim zrównoważonych rozwiązań tj. o najmniejszym oddziaływaniu środowiskowym, ale i ekonomicznym, również działań określonych w priorytetach inwestycyjnych związanych z infrastrukturą drogową (7.1, 7.2). **Proponujemy zastosować kryteria wyboru projektów w oparciu o rzetelną analizę cyklu życia drogi z uwzględnieniem zarówno kosztów inwestycyjnych oraz eksploatacyjnych w długim okresie (LCCA - Life-Cycle Cost Analysis), a także kosztów środowiskowych.**
- 22) W obszarze wsparcia dotyczącym wzmocnienia roli transportu publicznego na obszarach miejskich powinna zostać uwzględniona i uwypuklona rola infrastruktury towarzyszącej, w szczególności parkingów buforowych. Zapewnienie odpowiedniej infrastruktury parkingowej na obrzeżach miast jest niezbędnym czynnikiem sukcesu działań ku zwiększeniu wykorzystania środków publicznej komunikacji przez osoby dojeżdżające spoza obszarów miejskich. Ponadto, założenia programu powinny uwzględniać i wskazywać jako preferowany sposób realizacji tego typu inwestycji w formule PPP.
- 23) Założenia programu powinny uwzględniać i wskazywać jako preferowany sposób realizacji tego typu inwestycji w formule PPP. W szeregu miast podjęte zostały już kroki ku realizacji tego typu inwestycji w formule partnerstwa, co wskazuje na zainteresowanie strony samorządowej, jak i prywatnej taką współpracą. Ponadto, skorelowanie środków pomocy bezzwrotnej z zaangażowaniem kapitału prywatnego stworzy efektywny montaż finansowy i jednocześnie pozwoli zaoszczędzić środki na wspieranie mniej atrakcyjnych z punktu widzenia rentowności, inwestycji.

OCHRONA ŚRODOWISKA

- 24) W priorytecie inwestycyjnym 6.1 (oś priorytetowa 2 „Ochrona środowiska”) zależy nam na ukierunkowaniu środków na szersze spektrum projektów. Obecnie wsparcie przewiduje się w szczególności dla "instalacji do termicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz frakcji palnej wydzielonej z odpadów komunalnych z odzyskiem energii wraz z infrastrukturą powiązaną w celu zapewnienia kompleksowej gospodarki odpadami komunalnymi w danym regionie". **Postulujemy rozszerzenie wachlarza projektów także na realizacje związane z gospodarką odpadami innego rodzaju, nie wyłącznie komunalnymi, z uwagi na specyfikę odpadów wytwarzanych chociażby przez przedsiębiorstwa i ich znaczące oddziaływanie na jakość środowiska.** Proponowana zmiana zapisu:
"instalacji do termicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz frakcji palnej wydzielonej z odpadów z odzyskiem energii (także w procesie współspalania) wraz z infrastrukturą powiązaną w celu zapewnienia kompleksowej gospodarki odpadami w danym regionie"
- 25) W dokumencie brak jest obszaru związanego z racjonalną gospodarką surowcami naturalnymi przez zastępowanie ich przez produkty uboczne, np. uboczne produkty spalania. Proponujemy dopisanie takiego punktu tematycznego w osi priorytetowej 2 oraz uzupełnienie wskaźników tej osi (pkt. 3.2.2.1) o:
- rzeczywiste efekty ekologiczne,
  - ilość zaoszczędzonych surowców naturalnych.
- 26) Proponujemy w ramach osi 2 rozszerzyć wsparcie na projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w przedsiębiorstwach.

INFRASTRUKTURA OCHRONY ZDROWIA

- 27) Lewiatana popiera włączenie do zakresu wsparcia PO IiŚ inwestycji gwarantujących lepszą profilaktykę chorób, których wystąpienie często prowadzi do niezdolności częściowej lub całkowitej do pracy, a w konsekwencji do ubożenia osób nimi dotkniętych. Zgadzamy się zwłaszcza z proaktywnym podejściem do problemu ubóstwa i koncentracją na działaniach mających mu zapobiegać. Co ważne, zaplanowane inwestycje powinny prowadzić do długofalowych oszczędności wynikających z ograniczenia występowania lub bardziej skutecznej diagnostyki chorób, na których ma się koncentrować PO IiŚ, a w konsekwencji, z poprawy kondycji osób pracujących. Wobec pogarszających się perspektyw demograficznych, kurczenia się zasobów pracy, przy jednoczesnym wydłużeniu wieku aktywności zawodowej, ma to kluczowe znaczenie dla utrzymania osób w wieku produkcyjnym na rynku pracy.
- 28) **Proponowane typy projektów.** W projektach polegających na zakupie specjalistycznego sprzętu medycznego, integralnym elementem budżetu powinno być wsparcie gwarantujące prawidłowe i pełne wykorzystanie funkcjonalności, jakie taki sprzęt oferuje. Wsparcie to nie może ograniczać się do pokrycia kosztów jednorazowego szkolenia technicznego oferowanego przez dostawcę sprzętu. Elementami pakietu wsparcia mogłyby być szkolenia prowadzone przez praktyków, wykorzystujących podobny sprzęt w swojej pracy czy wyjazdy referencyjne do jednostek, w których taki sprzęt jest

wykorzystywany, w tym zagranicznych. Wdrożenie sprzętu w danej jednostce powinno być finansowane w ramach cross-financingu.

Pakiety usług ułatwiających wdrożenie specjalistycznego sprzętu medycznego mają zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia pełnej efektywności wydatków – są konkretnym narzędziem zapobiegającym nieprawidłowemu lub niepełnemu wykorzystaniu kupowanej przez jednostki medyczne infrastruktury specjalistycznej. Jednocześnie rola takiego narzędzia pozostaje niedoceniona, a plany związane z zakupami sprzętu często nie uwzględniają konieczności nabycia nowych kwalifikacji koniecznych do jego stosowania. Ze względu na powyższe, w opinii Lewiatana, konieczna jest promocja kompleksowego podejścia do zakupów wyposażenia medycznego na poziomie Programu Operacyjnego.

- 29) **Koordinacja z Regionalnymi Programami Operacyjnymi, PO Wiedza, Edukacja, Rozwój, PO Polska Cyfrowa, PO Inteligentny Rozwój.** Jak wskazuje art. 10 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne (EFRR, EFS, Funduszu Spójności, EFFROW, EFMR) „powinny wskazywać wyraźny kierunek strategiczny dla procesu programowania oraz ułatwiać sektorową i terytorialną koordynację interwencji Unii z funduszy objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz z innych właściwych polityk i instrumentów Unii na rzecz inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu”. W świetle powyższego należy zauważyć, że możliwość realizacji spójnej polityki zdrowia na poziomie kraju i regionów, a w konsekwencji efektywność wydatków z funduszy europejskich, wobec rozproszenia wsparcia w kilkunastu programach operacyjnych, w bardzo dużym stopniu zależy od skutecznej koordynacji i wymiany informacji pomiędzy podmiotami realizującymi inwestycje w obszarze zdrowia, zarówno infrastrukturalne jak i te o charakterze miękkim.
- Z tego punktu widzenia istotnym deficytem w opisie VII osi jest brak informacji nt. przyjętych dla tego sektora mechanizmów koordynacji i wymiany informacji pomiędzy programami regionalnymi a programami centralnymi, w których zawarto komponenty dotyczące ochrony zdrowia.
- Proponujemy uzupełnienie ww. braku poprzez opis instytucji, realizujących inwestycje w sektorze zdrowia, informacje o relacjach i zależnościach pomiędzy tymi instytucjami, instrumentach służących komunikacji pomiędzy nimi oraz zasadach i mechanizmach koordynacji interwencji funduszy.
- 30) **Komplementarność inwestycji w obszarze zdrowia w PO IiŚ, 16 RPO, PO WER, PO PC, PO IR.** Istotnym deficytem obecnej wersji programu, jak również wszystkich innych programów operacyjnych, które przewidują inwestycje w sektorze zdrowia, jest brak lub bardzo ogólna informacji o komplementarności działań planowanych w tych programach. W szczególności nie jest jasny zakres wsparcia w obszarze zdrowia, jaki będzie realizowanych w ramach 16 RPO, zarówno w części EFRR jak i EFS. Może to oznaczać, iż interwencja funduszy w obszarze zdrowia pozostanie rozproszona i punktowa, wbrew obowiązującej zasadzie koncentracji, i nie będzie realizować spójnej polityki zdrowia. Korzyści z punktowych inwestycji, realizowanych w oderwaniu od siebie, będą zdecydowanie mniejsze niż to miałyby miejsce w przypadku realizacji spójnego i uzupełniającego się programu inwestycyjnego na poziomie krajowym i regionalnym.
- 31) **System zbierania danych o chorobach, pacjentach i dostępnej infrastrukturze**
- Realizacja skutecznej i adekwatnej do rzeczywistych potrzeb polityki zdrowia wymaga dostępu do aktualnych danych o chorobach i pacjentach, ale także informacji na temat dostępnego sprzętu i jego rozlokowania w Polsce. Interwencja w obszarze zdrowia planowana w ramach perspektywy 2014-2020 będzie polegała na realizacji konkretnych projektów infrastrukturalnych, kompetencyjnych czy

profilaktycznych, realizowanych w różnych programach operacyjnych. Podczas realizacji tych projektów instytucje odpowiedzialne będą pozyskiwały różne kategorie danych. Osiągnięcie synergii nie tylko pomiędzy tymi projektami, ale w ramach sektora zdrowia jako całości, wymaga określenia zasobu tych danych możliwych do pozyskania w realizowanych projektach, które są i będą istotne dla programowania polityki zdrowotnej kraju, a następnie zbudowania sprawnego systemu ich zbierania i przetwarzania. W ocenie Lewiatana wartością dodaną płynącą z realizacji Priorytetu VII PO IiŚ 2014-2020 oraz priorytetów zdrowotnych w PO WER i 16 RPO powinno być zbudowanie systemu zarządzania wiedzą w medycynie - początkowo dla inwestycji z funduszy unijnych, a następnie dla całej polityki zdrowotnej.

Konfederacja Lewiatan, 24 lipca 2013 r.